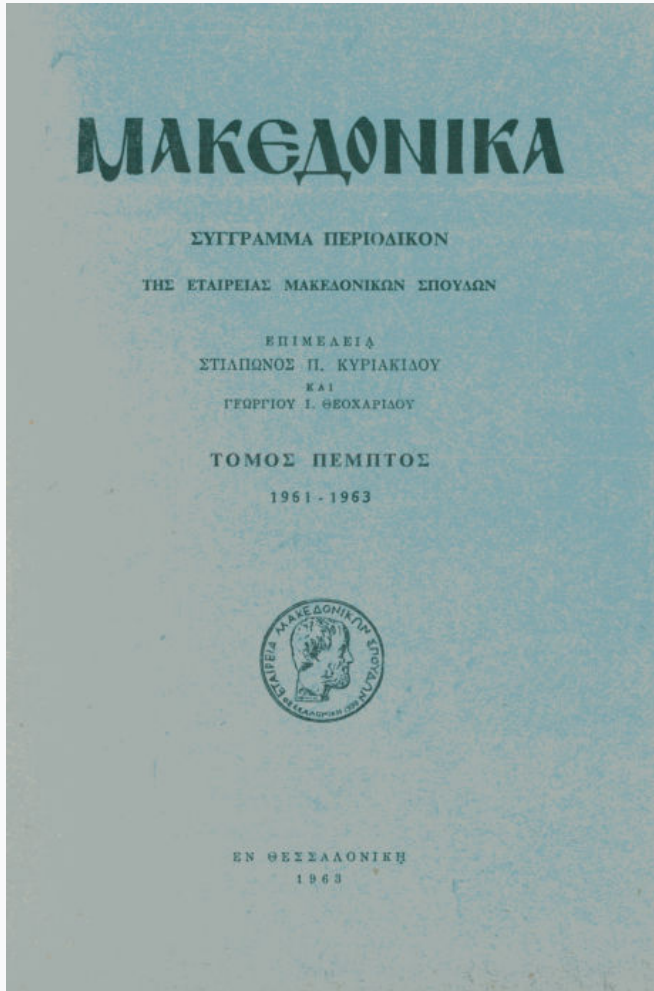

Μακεδονικά

Τόμ. 5, Αρ. 1 (1963)

Δημοτικά άσματα του Μακεδονικού Αγώνος εις σλαβικόν ιδίωμα

Γεώργιος Πάλλας

doi: [10.12681/makedonika.807](https://doi.org/10.12681/makedonika.807)

Copyright © 2014, Γεώργιος Πάλλας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Πάλλας Γ. (1963). Δημοτικά άσματα του Μακεδονικού Αγώνος εις σλαβικόν ιδίωμα. *Μακεδονικά*, 5(1), 464-477. <https://doi.org/10.12681/makedonika.807>

Ἡ σφραγίς τῆς Μητροπόλεως Βεροίας.

I. K. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ἄσματα τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος
Εἰς Σλαβικὸν ἰδιῶμα

[Ὁ ἐπιθεωρητὴς τῶν δημοτικῶν σχολείων Ἐδέσσης Γεώργιος Πάλλας εἶχε τὴν ἔμπνευσιν νὰ περισυλλέξῃ ἄσματα, ἄδόμενα μέχρι σήμερον εἰς τὴν περιοχὴν Ἐδέσσης καὶ Φλωρίνης, ἀναφερόμενα δὲ εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα. Τὰ ἄσματα ταῦτα εὐχαρίστως δημοσιεύομεν, διότι εἶναι ἐνδεικτικὰ τῶν ἑλληνικωτάτων αἰσθημάτων τῶν οὐλοφώνων κατὰ τὴν κρίσιν ἐκείνην περίοδον, ὅποτε πολλοὺς κινδύνους διέτρεχον ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων. Τὰ ἄσματα δημοσιεύομεν ὡς κατεγράφησαν μὲ ἑλληνικὰ γράμματα. Ἡ μετάφρασις ὀφείλεται εἰς τὸν συλλογέα.

Στ. Π. Κ.]

Μάχη τοῦ Γκρανιὰς τοῦ Πάϊκου ὄρους

Νὰ Γκρανιὰς πούκαγια (τρὶς)
νὰ Γκουμέντζια ολοῦσαγια

2.

Νὰ Γκουμέντζια ολοῦσαγια (τρὶς)
κὰ τοῦ λίστ σα στέσαγια

3.

Γκάριστ Ἀνιάρσι φάρολια (τρὶς)
Μπουγκάρσικοι κονσιίγια πάϊγκιατ.

4.

Μόμιτε μοῦ νόσι ἴα (τρὶς)
πικέσιε νὰ Γκάρτσιτε

5.

Μόμιτε σὲ σμεῖα (τρὶς)
Μπουγκάρτε κὰ μπείνγια

6.

Γκάρτσιτε σὲ μόλια (τρὶς)
Μπουγκάριν νιὰ ζὰ κόλια.

Στὸ Γκρανιὰς σκάνανε τὰ βόλια
στὴν Γουμέντσα ἀκούγανε

Στὴν Γουμέντσα ἀκούγανε
σὸν τὰ φύλλα ἔτρεμαν

Ἐλληγες Ἀνιάρτσι ἐρριγαν
Βουλγαρικὰ σκυλιὰ ἔπεφταν.

Τὰ κορίτσια κουβαλοῦσαν
δῶρα εἰς τοὺς Ἐλληγας.

Τὰ κορίτσια γελοῦσαν
οἱ Βούλγαροι σὸν ἔπεφταν.

Οἱ δ' Ἐλληγες παρακαλοῦσαν
Βούλγαρον νὰ ἔοφαζαν.

7.

Μπουγκάριν νιά ζὰ κόλια (τρεις)
κράφτα νιά μὰ πλία.

Βούλγαρον νὰ φοραζαν
Τὸ αἷμα του νὰ ἔπιναν.

8.

Κράφτα νιά μὰ πλία (τρεις)
ζέμια Γκάρτσια νιά ισμίια.

Τὸ αἷμα του νὰ ἔπιναν
τήν γῆν τήν Ἑλληνικήν νὰ ἐκαθάριζαν.

Τὸ ἔσμα ἀναφέρεται εἰς συμπλοκὴν τινα μεταξὺ Ἑλλήνων ἀνταρτῶν, προφανῶς σλαυοφώνων, καὶ Βουλγάρων ἐπὶ κορυφῆς τοῦ ὄρους Πάϊκου, καλουμένης σλαυοφωνιστὶ Γκραντάτς. Πρόκειται περὶ ὑψηλῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, κωνοειδοῦς σχήματος, κειμένης μεταξὺ Μεγάλων Λειβαδειῶν καὶ Καστανερῆς — Ἐπαρχίας Παιονίας.

Τὸ τραγούδι τοῦ διδασκάλου

"Α μπρὲ Ντασκάλτος

"Α βρὲ Δασκαλάκο

1.

"Α μπρὲ Ντασκάλτος
τὸ κιαφίρ ντουομάντισε,
τέμπε τὰ γκαζιοῦβατ
Ἄντάροι Γκάρτσιοι ρανήλ σοι.

"Α βρὲ Δασκαλάκο
σὺ, κακοῦργε, ἐχθρὲ μας,
γιὰ σένα λένε
ὅτι Ἑλληνας Ἄντάρτας διέθρεψες.

2.

Ἄϊερ, Ἐφέντη,
βὰ ἔ ιφτερά.
Ἄντάροι νὲ ράναλ,
ἀμὰ σοὺς νίχ ὄνταμ

Ὅχι, Ἐφένδη (κύριε),
αὐτὴ εἶναι συκοφαντία.
Ἄντάρτας δὲν διατρέφω,
ἀλλὰ μὲ αὐτοὺς πηγαίνω.

3.

Μόλιν τὸ σὰ μόλιεμ
νόγκου στράσονου μόλμπα
μένε νιά μὲ οὐστάβις,
ὅτι βὰ Μπουγκάρτσκα ιφτερά.

Παρακαλῶ, σὲ παρακαλῶ
μὲ πολλὴν τρομερὰν παράκλησιν
ἐμένα νὰ μὲ ἀφήσης,
διότι αὐτὸ εἶναι Βουλγαρικὴ συκοφαντία.

4.

Νιε νιά ζαγκίνημε.
ὄνοι νιά κιαροῦβατ
νὰ νάσια ζέμια
νὰ Γκάρτσια Μακετόνια.

Ἐμεῖς θὰ χαθοῦμε,
αὐτοὶ θὰ κερδίσουν
στὴν δική μας γῆ
στὴν Ἑλληνικὴ Μακεδονία.

5.

Βὰ νὲ κὶ σατίνε,
νὰ γκάρτσκα ζίβουτ,
ντου ἰντὲν κὶ ζὰ γκίνημε
νιά γκιαροῦβατ νάσια ζέμια
νίχ νὲ κὶ οὐστάίμε

Αὐτὸ δὲν θὰ γίνῃ,
ἐφ' ὅσον ὁ Ἑλληὺν ζῇ,
μέχρις ἐνὸς θ' ἀποθάνωμεν,
νὰ κερδίσουν τὴν δικὴ μας χώραν
αὐτοὺς δὲν θὰ τοὺς ἀφήσωμε

Τὸ ἀνωτέρω ὡσαύτως ἔσμα ἀναφέρεται εἰς ἀνώνυμον ἐν Μακεδονίᾳ δάσκαλον κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα καὶ μνημονεύει τὴν σύλληψίν του ὑπὸ Τούρκου ἀστυνομικοῦ, πληροφορηθέντος ὅτι ὁ Ἕλλην δάσκαλος ἦτο τροφοδότης ἀνταρτῶν. Ὁ δὲ δάσκαλος ἀρνείται τὴν κατηγορίαν, ὡς συκοφαντίαν, προερχομένην ἀπὸ τῶν Βουλγάρων, σκοποῦντων τὴν ἐκτόπισιν ἀπὸ Μακεδονίας τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου. Ἀλλὰ τοῦτο λέγει ὁ διδάσκαλος τοῦ ἔσματος δὲν θὰ συμβῆ, ἐφ' ὅσον θὰ ὑπάρχῃ ἑλληνικὴ ψυχὴ ζῶσα. Οἱ Βούλγαροι μετέτρεψαν πρὸς τὸ συμφέρον των τὸ ἔσμα εἰς βουλγαρικόν, ὁμιλοῦντες περὶ Βουλγάρου διδασκάλου.

Γιουνὰκ λεζίανου

Παλληκάρι πλαγιασμένο

1.

Ἄιντε μορῆ νὰ Πυρόβατο
ντοῦ νιβὲ σνέγκα
ντοῦ νιβὲ σνέγκα
νιβὲ ἰσβόρε.

Ἄντε καλὲ σὸ Πυρόβοτο
ἀνάμεσα σὲ δύο χιόνια
ἀνάμεσα σὲ δυὸ χιόνια
δυὸ πηγές.

2.

Ντοῦ νιβὲ ἰσβόρε
Λάνινα σένκα
Ποῦτ σέγκατα
Γιουνὰκ λέζια.

Κονιὰ σὲ δυὸ πηγές
δροσερῆ σκιὰ (εἶναι)
Κάτω ἀπὸ τὴν σκιὰ
ἓνα παλληκάρι πλαγιαίζει.

3.

Γιουνὰκ λέζια,
κουρσιούμ ράνε'
πουμινάλα μάλκα μόμα
μάλκα μόμα Μακετόνκα

Ἐνα παλληκάρι πλαγιαίζει,
βόλι τρέφει (περιποιεῖται)
πέρασε μικρὸ κορίτσι,
μικρὸ κορίτσι Μακεδονοπούλα.

4.

Ἰ γκοῦ βέλε, Ἰ γκοῦ βόρε
«σάνι, σάνι μλάτ Γιουνὰκ
πότερα τὲ σαρισιὰ
πότερα μπουγκάρισκα.»

Καὶ τοῦ λέγει καὶ τοῦ ὁμιλεῖ
«Σήκω, σήκω, νέο παλληκάρι,
καταδίωξις σὲ περικύκλωσε,
καταδίωξις βουλγαρική.»

5.

Γκόλι, μπόσι κα τοῦ βάσι
γκλάνι ζέντι κα τοῦ τσίτα
σίλι στράσι κα τοῦ σφίγνια.»

Γυμνοί, ξυπόλντοι, σάν σφήκας,
νηστικοί, διφρασμένοι σάν σκυλιά,
ὀρημτικοί, φοβεροί σάν γουρούνια.»

6.

Μλάτ γιουνὰκ μοῦ βέλε
Ἰ μοῦ καζιοῦβε:
«Γιὰ πόνιαϊ μόμε Μακετόνκα
κοῦσα γκάρισκα μαλιγχερα

Τὸ νέο παλληκάρι τῆς λέει
καὶ τῆς ὑποδεικνύει:
«Γιὰ δός μου, κόρη, Μακεδονοπούλα
τὸ κοντὸ ἑλληνικὸ μάλιγχερα.»

7.

Ἰ νιὰ βίνιατ κα σὲ φάικια
μλάτ Γκάρκ γοννάκ
νὰ Περί πλανίκα.»

«Καὶ νὰ δοῦν πὼς συλλαμβάνεται
νέο ἑλληνικὸ παλληκάρι
εἰς τὸ ἔθος Περίν.»

Τὸ ἀνωτέρω ἔξομα ἀναφέρεται εἰς ἀνώνυμον σλαυόφωνον ἀντάρτην τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος, πληγωμένον ἐν μέσῳ χειμῶν ἐπάνω ὄρους καὶ περιποιούμενον τὴν πληγὴν του. Περικυκλωθεὶς ὑπὸ κομιτατζήδων εἰδοποιεῖται ὑπὸ Μακεδονοπούλας, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ πληγωμένος ἀπαντᾷ, ὅτι δὲν προτίθεται νὰ συλληφθῆ, ἐὰν προηγουμένως δὲν φονευθῆ μαχόμενος μέχρις ἐσχάτων μὲ τὸ κοντὸ ἑλληνικὸν ὄπλον του, μάλιγγερ.

Ρανὲτ Καπετὰν

Ὁ πληγωμένος Καπετάνιος

1.

Βέτερο βέγιε, σνέκ σὲ λέε,
ρανὲτ καπετὰν σὰμ σὲ σμέε

*Ἄερας φουσᾷ, χιόνι λιώνει,
πληγωμένος καπετάνιος μόνος του γελᾷ,

2.

Ἐμ σὲ σμέε, ἔμ γκοῦ βόρο:
«Τεγκνάιτε νασρεῖ μού νιρουζίνι

Καὶ γελᾷ καὶ τοὺς ὀμιλεῖ:
«Τραβᾶιτε μπροστά, σύντροφοί μου».

3.

*Ἀλῆ Πασᾶ πού πάτ σὲ πῆς
Γκιαζὶ Μπέη κάφε σὲ πῆε

Ὁ Ἀλῆ Πασᾶς εἰς τὸν δρόμο πολεμᾷ
Ὁ δὲ Γκιαζὶμ Μπέης καφὲ πίνει

4.

Ἐμ σὲ πῆε, ἔμ γκοῦ βόρο:
Νῆμ σὲ πλασέιτε ἵ νὰ νάζαι
σὲ γκαζέιτε μού Τοῦρκοι.

Καὶ πίνει καὶ ὀμιλεῖ:
μὴ φοβείσθε καὶ μὴ πίσω
γυρνᾶτε (ὀπιθοχωρεῖτε) Τοῦρκοι μου.

5.

βέτερο βέγιε, σνέκ σὲ τόπε
Τοῦρκοι ἢ Μπουλγκάροι
σὲ κούκτιακ κὰ τοῦ σνόπε

*Ἄερας φουσᾷ, χιόνι λιώνει
Τοῦρκοι καὶ Βούλγαροι
κατρακυλοῦν σὰ δεμάτια.

6.

Σὲ κούκτιακ κὰ τοῦ σνόπε
οὐτ νάσιοι μουμτσέτα
Γκάριτσι Γιοννάτσι.

Κατρακυλοῦν σὰ δεμάτια
ἀπὸ δικὰ μας παιδιὰ
Ἑλληνικὰ παλληκάρια.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ ὡς ἄνω ἔξοματος ἀναφέρεται εἰς μάχην τινὰ τῶν Σλαυοφόνων, ἀναγομένην εἰς τοὺς χρόνους τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ὅτε φαίνεται νὰ ὑπῆρχον δοσοληψίαι κλεφτῶν - ἀρματωλῶν Σλαυοφόνων Μακεδόνων μὲ τὸν Ἀλῆ Πασᾶ τῆς Ἠπείρου. Ἄν δὲ πρὸς τὸ τέλος μνημονεύονται καὶ Βούλγαροι συμφορευόμενοι μετὰ Τοῦρκων, θὰ πρόκειται περὶ κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα συγχρονισμοῦ τοῦ ἔξοματος ὑπὸ Σλαυοφόνων, οἵτινες ἢ οὐδὲν ἢ ἐλάχιστα ἐγνώριζον περὶ τῆς κατὰ τὸ 1821 ἱστορίας τῶν πατέρων των, (ἐξ ὧν καὶ θὰ εἶχον παραλάβει τὸ ἔξομα), συγχρονίζοντες τοῦτο καὶ μὲ τὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς των (1903).

Ἔσθμα περὶ τοῦ Χρήστου Καραπάνου

(*Ὀπλαρχηγοῦ κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα)

1.

Χρήσιον Καραπάνου
οὐ Νιμίρ Κατία
σοῦ γκονλέμι τεία
σέϊσι μομιτσέια

Ὁ Χρήστος Καραπάνος
μέσα στὸ Δεμίρ Καπού (εἶναι)
μὲ μεγάλο σῶμα (ἀνταρτῶν)
μὲ ἐξήγνια παλληκάρια

2.

Ἐ βρὲ Μπουγκάροι
σλανϊάντοκοι γκονμνάροι
νέμιτε μοῦιτρα
ζὰ Μακετόνια

Ἐ βρὲ Βουλγάροι
σεῖς ἐκ τῶν Σλαύων βρωμεροί
δὲν ἔχετε μοῦιτρα (πρόσωπον)
γὰ τὴν Μακεδονία (δὲς)

3.

Νιλιμ ἔ ζιφ
Χρήσιον Καραπάνου
νά βὰς βιέ πρόβρου
νιουσιμάν

Ἐφ' ὅσον εἶναι ἐν ζωῇ
Ὁ Χρήστος Καραπάνος
σὲ σὰς εἶναι πρώτος
ἐχθρός,

4.

Νὲ κι οὐστάβε
ἰνέν οὐτ βὰς
οὐ Γκάτσκα
Μακετόνια

Δὲν θ' ἀφήση
οὐδ' ἓνα ἀπὸ σὰς
μέσα σὴν Ἑλληνικῇ
τὴν Μακεδονία (δὲς).

Τὸ ἔσθμα τοῦτο ὁμιλεῖ διὰ τὸν ἀείμνηστον Χρήστον Καραπάνου, γνωστὸν εἰς τοὺς Ἑδεσσαίους ὡς Στρατηγόν, ὁ ὁποῖος εἶχε διατελέσει ὀπλαρχηγὸς κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα εἰς τὴν Ἀλωπιάν καὶ τὴν Σερβοκρατουμένην Μακεδονίαν, εὐρισκόμενον εἰς τοποθεσίαν καλουμένην Διμίρ - Κατία. Πρόκειται περὶ τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν, ὡς ὀνομάζοντο ἐπὶ Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, (στενῶν δηλ. ἐπὶ τοῦ Ἀξινοῦ ποταμοῦ, κειμένον ἐπὶ Μακεδονικοῦ Σερβοκρατουμένου σήμερον ἐδάφους).

Τὸ τραγοῦδι τοῦ Καπετὰν Σταφίδα

(*Ἀδόμενον εἰς Καρυδιάν Ἑδέσσης καὶ περιοχὴν Ἑδέσσης)

1.

Μορὲ κὰ οἱ Ἰομπράλ Ἀσάν Ἄγκα
κὰ οἱ Ἰομπράλ μάλτσε τάιφα
μάλτσε τάιφα τριῖσει νιούση.

Μορὲ σὰν συγκέντρωσον ὁ Ἀσάν ἀγάς,
σὰν συγκέντρωσε μιὰ μικρὴ παρῆα,
μικρὴ παρῆα ἀπὸ τριάντα ψυχῆς.

2.

Ὁχ! κάμου ὄντια Πάσια Τσαῖρ

Ὁχ! καθὼς πᾶν στὸ Πασιᾶ Τσαῖρ (λει-
βάδι),

Πάσια Τσαῖρ νὰ τζαντέτο
νὰ τζαντέτο βάρτ τζαντέτο

στὸ Πασιᾶ τσαῖρ, στὸ δημόσιο δρόμο,
στὸ δημόσιο, ἐπάνω στὸ δημόσιο.

3.

Μόρε κάμου κλάβαι νιβέ τρι ποσί
κι πομίνε Τζεφέρ Τσιαούς
Τζεφέρ Τσιαούς μλάντι Κώτσιου

Μορε καθώς βάζουν δυό-τρεις ἐνέδρες
θά περάση ὁ Τζεφέρ λοχίας,
ὁ Τζεφέρ λοχίας, ὁ νεαρός Κώτσιος (Στα-
φίδας)

4.

"Οχ! μλάντι Κώτσιου, Παπαλαζάροτ,
κούσι Μήτρε ἰ Καραγιάννη,
Καραγιάννη ἰ Ρίστου Βυρόζη.

"Οχ! ὁ νεαρός Κώτσιος, ὁ Παπαλαζάροτ
ὁ κοντός Δημητρός και ὁ Καραγιάννης
ὁ Καραγιάννης και ὁ Χρῆστος Βυρόζης

5.

"Οχ! κὰ μοῦ ἰσβικνάλ Ἐσάν Ἐγκα:
«Σλοῦσιαῖ, σλοῦσιαῖ Τζεφέρ Τσιαούς
ντὰ γκού ντάβας μλάντι Κώτσιου.

"Οχ! καθώς ξεφώνησε ὁ Ἐσάν ἀγάς
«Ἄκου, ἄκου Τζεφέρ λοχία,
νὰ μᾶς παραδώσης τὸν νεαρό Κώτσιο.

6.

"Οχ! ντὰ γκού ντάβας μλάντι Κώτσιου
μλάντι Κώτσιου ἰ κούσι Μήτρε
Καραγιάννη ἢ Ρίστου Βυρόζη

"Οχ! νὰ μᾶς παραδώσης τὸν νεαρό Κώτσιο
τὸν νεαρό Κώτσιο, και τὸν κοντό Δημήτηρ
τὸν Καραγιάννη και τὸν Χρῆστο Βυρόζη.

7.

"Οχ! γκλάβα ὄντε πὸν νέ τάβαμ
ἰ μλάντι Κώτσιου ἰ κούσι Μήτρε
Καραγιάννη ἢ Ρίστου Βυρόζη

"Οχ! τὸ κεφάλι μου χάνω, παπᾶν δὲν
[παραδίδω
οὔτε τὸν νεαρό Κώτσιο, οὔτε τὸ κοντό
[Δημήτηρ
οὔτε τὸν Καραγιάννη, οὔτε τὸν Χρῆστο
[Βυρόζη

8.

Τσέκαῖ, τσέκαῖ Τζεφέρ Τσιαούς
τσέκαῖ, τσέκαῖ μόντα πούσκα
μάλιγχερα μπουκλάριτοκα πράβα.

Στάσου, στάσου Τζεφέρ λοχία
περίμενε περίμενε τὸ δικό μου ὄπλο
μάλιγχερ, βουλγαρικὴν εἰστοχίαν (πὸν ἔχει)

9.

Τσέκαῖ, τσέκαῖ Ἐσάν Ἐγκα
μόντα πούσκα μάλιξερ, πούσκα
τσάρτοκα πράβα στρῆμπρὲν κουρσιούμ.

Περίμενε, περίμενε Ἐσάν ἀγά
τὸ δικό μου ὄπλο, μόνιξερ ὄπλο
βασικὴν εἰστοχίαν (πὸν ἔχει), ἀσημένιο
[βόλι.

Νεαρός Κώτσιος εἶναι ὁ Καπετὰν Σταφίδας ἐκ Καρυδιᾶς Ἐδέσεως, ὅστις ἔδρασε κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἄγωνα. Ὅσαίς καθήρχετο εἰς Ἐδεσσαν ἐξήτει τὴν ἐπικουρίαν Τοῦρκου στρατιωτικοῦ ὡς συνοδοῦ διὰ τὰ προφυλάσσειν ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν κομιτατζήδων. Ἐν προκειμένῳ ὁ Σταφίδας μὲ τινὰς Καρυδιώτας νέους μεταβαίνει εἰς Ἐδεσσαν και τὸν συνοδεύει ὁ Τοῦρκος λοχίας Τζεφέρ. Ἐνέπεσαν ὁμως εἰς ἐνέδραν κομιτατζήδων, μετὰ τῶν ὁποίων ὁ φιλοβούλγαρος Τοῦρκος Ἐσάν Ἐγάς συμμετείχε. Μάχης γενομένης ἐφονεύθη ὁ Τζεφέρ (ὁ λοχίας), ἀφοῦ προηγουμένως ἐφόνευσε δύο κομιτατζήδες. Οἱ Ἕλληνες μετὰ τοῦ Σταφίδα διεσώθησαν. Τὸ γεγονός τοῦτο ἀπληθάντισεν ὡς ἀνωτέρω ἢ λαϊκὴ μῦσα.

Ὁ Καπετὰν Κώστας Σταφίδας ἐγεννήθη τὸ 1860 εἰς Καρυδιὰν Ἐδέσεως (Τέχοβον) και ἀπεβίωσεν εἰς αὐτὴν τὸ 1905. Χαρακτηριστικῶς περὶ αὐτοῦ διασφ-

ζεται και τὸ γεγονός τῆς βιαίας ἐκβολῆς ἐκ τοῦ Ναοῦ τῆς Καρδιάς τοῦ πρώτου Βουλγάρου ψάλτου (ἐξαρχικοῦ), ὅτε δηλαδὴ κραυγάζων ὁ Σταφίδας ἐντὸς τοῦ Ναοῦ «Τούκα Ρισιὸς ὑπογραμὰ, βίισα πιάνον γκάρισσον» ἀπέπεμψε τὸν βουλγαριστὴ ψάλλοντα τοῦτον ψάλτην.

Ὁ Σταφίδας ἠγγόνει τὴν ἑλληνικὴν, ὁμιλῶν τὸ τοπικὸν σλαουοφανὲς γλωσσικὸν ἰδίωμα.

Ἄσμα τοῦ γάμου. Τὸ παράπονο τῆς νύφης
(Ἀδόμενον τὴν Τετάρτην πρὸ τοῦ γάμου)

Λέλε Ἰάννο μαλιόνκς
νιέ Ἰωάννο νιέ ι! ι! ι!
Ἔγνιας νιόντομ
βάστο σέλο
νιέ Ἰάννο νιέ!...
Βάστο σέλο βάστα κούϊκια
νιέ Ἰάννο νιέ...
Τέμπε νιόμα νιέ τὲ νάνιοχ
νιέ Ἰάννο νιέ...
Τελ τὲ νάνιοχ σιρὲτ σέλοτο
νιέ Ἰάννο νιέ...
Σιρὲτ σέλοτο νὰ ὄροτο
νιέ Ἰάννο νιέ...
Ὅρο ἠγκρις τάντισε βόντιεις
πέουει γκόντιεις
νιέ Ἰάννο νιέ.

Κούκας, κούκας σήνα κουκουβίτσα
νιέ μὴ μπήλα σήνα κουκουβίτσα
τοῦκ μὴ μπήλα Ἰάνκα Συρουντίνα
Ἄμοση ράμνοι νιέβρια μέτε
σφότα λὲ μάϊκα κόλνι
Ἄμοση οὔτ γκόσπουι νιὰ γκού νάνινης
μίλα λὲ μάϊκο
τὸ μὲν σιὸ μὲ νιάντης
ζὰ μήμιτσε ἀραμίντισε
Ἄμοση σέκουη νιέηνα
νῆζ λάντινιτε μιάνοι
ἄη νὰ νόηκια νῆζ λούιτε πατίστσα
Ἄμοση ἔγνια φάστρα ράνου λὲ μάϊκου
ἔγκου κὰκ σὺ ἦριτε
σοὺς μπάριτζα τὰ μον κόινα
Ἄμοση σοὺς πρέντινιτε νιέτζα
καλντιριμάτα οὔτκοπούβα
σοὺς ζιάντινιτε ζακουπούβα

Ὦχ! Ἰωάννα μικρούλα
ὦ! Ἰωάννα ὦ!...
Μιὰ φορὰ ἤλθα
σιὸ δικό σας χωριό
ὦ! Ἰωάννα ὦ!
Σιὸ δικό σας χωριό, σιὸ δικό σας σπιτι
ὦ! Ἰωάννα ὦ!
Ἔσείνα σπιτι δὲν σὲ βρῆκα
ὦ! Ἰωάννα ὦ!
Ἔσείνα σὲ βρῆκα σιὸ μεσοχωρι
ὦ! Ἰωάννα ὦ!
Σιὸ μεσοχωρι, σιὸν χωρὸ
ὦ! Ἰωάννα ὦ!...
Χορὸ χορεύεις, χορὸ σέρενεις
τραγούδια ταιριάζεις
ὦ! Ἰωάννα ὦ!...

Φωνάζει. φωνάζει γαλάζια κουκουβάγια
δὲν μοῦ ἦταν γαλάζια κουκουβάγια
παρὰ μοῦ ἦταν Ἰωάννα Συρουντίνα
Μορὲ ἴσιες αἰλὲς σκουπίζει
τὴν ἰδικὴ τῆς μάνα βλασφημῆ
Μορὲ ἀπ' τὸν Θεὸ νὰ τὸ βρῆς
ἀγαπητὴ μου μάνα
σὺ ξιμένα ποῦ μὲ ἔδωσες
σὲ γαμβρὸ ληστὴ
Μορὲ κάθε μέρα
σιὰ δροσερὰ ἐστιαθρία
καὶ τὴν νύκτα σιὸς κακοὺς δρομούς
Μορὲ ἔλα πρῶτ χαράματα καλὲ μάνα
νιάτος πὼς ἔρχεται
μὲ τὸ γοργό του ἄλογο
Μορὲ μὲ τὰ προσοθινὰ πόδια
τὰ καλντιριμίμα ξεθάβει
μὲ τὰ πσιονὰ ξαναθάβει

"Εμ μὴ βῆκα, ἔμ νὰ πόρτατα μὴ τροπά
 Σφάλισε ντοῦρ στολόου
 ντὰ βήντης οἰο πισκές τῆ νόσασμ
 οὐ νάσιτε ντισαῖγκοι
 "Αμορη κὰ κῆ βήνταμ στο ντὰ βήνταμ;
 ἔντα ντέονα ράκα
 νὰ ράκατα εἴμασε
 πράσιντος μυρουλῆτσε
 ἴμητου νὰ μοῖτου μίλνου μπράτσε

καὶ μὲ φωνάζει καὶ στὴν πόρτα μου κτυπᾷ
 κατέβα ὡς κάτω
 νὰ ἰδῆς τί δῶρο σοῦ φέρνω
 στο δικό μας στο δισάκι.
 Μορὲ σὺν θὰ ἰδῶ, τί νὰ ἰδῶ;
 ἔνα δεξὶ χέρι
 στο χέρι εἶχε
 δακτυλιδάκι μὲ διαμαντόπετρα
 τὸ ὄνομα τοῦ δικοῦ μου ἀγαπημένου ἀ-
 [δελφούλη

Προφανῶς ἡ ἔμπνευσις τοῦ τραγουδιοῦ ὀφείλεται εἰς βίαιον γεγονός συνοικεσίου, ἀκούσης τῆς νύμφης Ἰωάννας Σαρουντινας καὶ παραπονουμένης, διότι ἡ μητηρ τῆς τὴν ὑπανδρεύει μὲ ληστήν καὶ μάλιστα φρονεῖ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς. Τὸ ἔσμα ᾄδεται καὶ σήμερον εἰς τὸ χωρίον Νησίον - Ἐδέσσης (τέως Νήσια). Μᾶς τὸ ἔφερε ἡ νηπιαγωγὸς Νησίου κ. Γιάντση Ἐλευθερία τὴν 30-10-1959.

"Ερις νύμφης καὶ γυναικαδέλης

"Ἄδεται τὴν Τετάρτην πρὸ τοῦ γάμου τὸ ἀπόγευμα.

Κάσε σκαράλε
 σνάια ἢ ζόλβα
 σνάιτα μοῦ βέλε
 ἰάσαμ πό λίτονα
 Λέλε τζάναμ.

Ζόλβα μοῦ βέλε
 ἰάσαμ πό λίτονα
 "Αη κι ἰόνιμε
 νὰ ταῖτοι "Αναστάς
 ὄν κι νὶ κάζε
 κόϊε πό λίτονα.

Λέλε τζάναμ
 Ζόλβινότο λίτσσε
 σίεκα ροσίτσα
 σίεκα πουπάγκια
 σὲ λουλαντοῦβα
 σνάινο λίτσσε
 ρόσανα ροσίτσα
 νίεκα πουπάγκια
 σὲ λογκοροῦβα.

Πῶς μάλωσαν
 νύφη καὶ κουνιάδα
 ἢ νύφη τῆς λέγει
 ἐγὼ εἶμαι πὺ ὄμορρη
 "Ὦχ τζάναμ!

"Η κουνιάδα τῆς λέγει
 ἐγὼ εἶμαι πὺ ὄμορρη.
 "Αη θὰ πάμε
 στόν κουνιάδο "Αναστάση
 αὐτὸς θὰ μᾶς πῆ
 ποιὰ εἶναι πὺ ὄμορρη.

Τῆς κουνιάδας τὸ μάγουλο
 γιμὴ δροσοῦλα
 ὄπου πέφτει
 ὄλα τὰ δροσίζει
 τῆς νύμφης τὸ μάγουλο
 δροσερὴ δροσοῦλα
 ὄπου πέφτει
 ὄλα τὰ καίει.

"Ἐδῶ ἀναζῆ ὁ μῦθος τοῦ Πάριδος καὶ τῶν τριῶν Θεῶν ("Ηρας, Ἄθηνᾶς καὶ Ἄφροδίτης). Διαιτητὴς τῆς ἔριδος νύμφης καὶ κουνιάδας εἶναι ὁ Ἄναστάσης, ὁ ἀδελφὸς τῆς. Οὗτος πρὸ τοῦ διλήμματός τῆς κρίσεως μεταξὺ νύμφης καὶ ἀδελφῆς του, ἔπαινει διπλωματικώτατα ἀμφοτέρας.

Τραγούδια διάφορα εδόμενα τὴν Πέμπτην καὶ Παρασκευὴν
πρὸ τοῦ γάμου.

Τσοῦϊτε τσοῦϊτε μῶϊ ντρογκάοι
μένε μάϊκα λοτιράλα

οὐτ στρουνίτσιοι πριτοικουβάινε
οὐτ μιζήνα Ἰββαϊγκιάινε
τσοῦϊτζα κοῦϊκια
τσοῦϊτζα μάϊκα, τσοῦϊτζου τάκου.

Μπόσα μόμα ρέκα γκάζε
νὰ πρικόζε ντιορ νὰ κρῶϊουτ
νὰ νὰ μλέρα ντιυιλίνα
νὰ νὰ ράνα μπάρτζα κῶϊνα
μπάρτζα κῶϊνα ζέτουβα τα
νὰ μὴ ὄντο ζὰ ντυβέστα.

Ἰββίρα βόντα στουντένα
ὸ τᾶε γκόρα ζηλένα
ὸ τᾶε βίσα πλανίνα
ὸ πλανίνα ἦμα γκραντίνα
ὸ γκραντίνα ἦμα μπὲλ τοιαντίο
ὸ τοιαντίοτσι ἦμα νιβὲ λουῆντοι
Μάϊκα ἡ κέρκα σὲ λάφια
πούτσιμε μάλε νὰ βήνταμ
σὸ τοιούντου βέρβε πὸν Ντρούμουτ

Ἄκουσε νάσοι, νάσοι σε
ἢ ἄκουσε τοιούτίζοι τοιούτίζοι σε
Τσέκαμε μάϊκο γκοντίνα.

Ἰσπαντάχ μάμου ντὰ σὲ ρασέιαμ
νῆς τία βόντιο μάμου στουντένοι
νῆς τία τρέβο μάμου ζηλένοι
νῆς τία σέγκοι ντυμπέλοι
τᾶμ σὺ νᾶϊντιοκ μίλα μᾶμο
μόη λιμπε σὺς ντρούγκα
λιούμπα μάμου σὲ λιούμπε
Πραστέϊνα μάμου σμινουβᾶια
λουμπόφσκοι ντουῆμοι μάμου σμινουβᾶια
Ἡ νὰ μὲν τέσοκου μάμου μὴ πάντε
ἢ λιούτου μάμου πρικαλνᾶχ
Ντέβιτ γκοντίνοι ντὰ λέζε
σοῦ ολάμκα μάμου ντὰ σὲ ποτπῆρα
κούμαρ κῶϊντισε μάμου ντὰ βιάβα
νὰ ντέσιτε μάμου μῶρη ντὰ οἰζνιράβε
ἢ πᾶκ σὺς μένκα ντὰ σὲ κυρντόσα.

Ἄκουστε ἄκουστε δικές μου φιλενάδες
ἐμένα ἢ μᾶνα μου μὲ ἔδιωξε ἀπὸ προξε-
[νιτάδες
νὰ καλωσορίζη ἀπὸ μεζέδες
νὰ βγάζη
ξένο σπῆτι
ξένη μᾶνα, ξένο πατέρα (ἐνοεῖται θὰ ἔχω
[εἰς τὸ μέλλον])

Εὐπόλυτη κοπέλλα ποτάμι περνᾶει
νὰ παρῶση ὡς τὴν ἄκρη
νὰ μαζένηη χόρτο
νὰ ταῖση γοργὸ ἄλογο
τοῦ γαμβροῦ νὰ πάη
γὰ τὴν νύφη.

Ἀναβλύζει νερὸ κρῶο
καὶ σὲ κεῖνο τὸ βουνὸ τὸ πράσινο
καὶ σὲ κεῖνο τὸ ψηλὸ ὄρος
καὶ σὸ ὄρος ἔχει κῆπο
καὶ σὶὸν κῆπο ἔχει ἄσπρο ἀντιοκνηο
καὶ σὸ ἀντιοκνηο εἶναι δυὸ τελλοῖο (νέοι)
Μᾶνα καὶ κόρη μιλοῦσαν
σιεῖτε με μᾶνα νὰ ἰδῶ
τί πολλοὶ περνᾶνε ἀπὸ τὸ Ντροῦμ (το-
[ποθεσία

Ἄν εἶναι δικοὶ μας, δικοὶ μας εἶναι
κι ἂν εἶναι ἔνοι, ἔνοι εἶναι
περίμενέ με μᾶνα χρόνο.

Βγήκα μᾶνα νὰ κάνω μὰ βόλτα
σὲ κεῖνα τὰ νερὰ μᾶνα τὰ κρῶα
σὲ κεῖνα τὰ χόρτα μᾶνα τὰ πράσινα
σὲ κεῖνες τὲς οικίε τὲς χονδρές
ἐκεῖ βόηκα ἀγαπητῆ μου μᾶνα
τὸν δικὸ μου ἀγαπητικὸ μὲ ἄλλην
ἀγαπάει μᾶνα ἀγαπιεῖται
δακτυλῖδια μᾶνα ἀλλάζανε
ἐρωτικὲς κουβέντες ἀλλάζανε.
Καὶ ἐμένα βαρὺ μοῦ ἦλθε μᾶνα
καὶ ἄσχημα μᾶνα βλασφήμισα.
Ἐννέα χρόνια νὰ πλαγιᾶζη
μὲ ἄχυρο νὰ σηριζῆται
κοννοῦπι γὰ ἀλογάκι νὰ καθαλικεῖνη.
Στὰ δέκα μᾶνα μου καλὲ νὰ θεραπευθῆ
καὶ πάλι μὲ ἐμένα νὰ χαρῆ.»

Τραγοῦδια φθόμενα εἰς τὴν περιοχὴν Ἑδέσσης

Νέντο

Ντόμπρο οὔτρο ἄμαρι λίτσινα Νέντο
Ντάλ τν Μπόκ ντόμπρο μπρέ γιαμπα-
[τζίτσε, ὦπ! ὦπ!

2.

Στό σει τόουκο Νέντο μώρι πόνε ράνιλα
πόνε ράνιλα Νέντο ζὰ βόνιτσια; ὦ! ὦπ!

3.

Ντάλι τοίωμα νέμα Νέντο βόφ σέλοφο
βόφ σέλοφο Νέντο, κράϊ σέλοτομ, ὦπ! ὦπ!

4.

Εἶμα λοῦντο, εἶμα μλάντου κὰκ ντὰ νέμα
ἀλλὰ σὰ γιὰ Τούρτσισι πομάρασι, ὦπ! ὦπ!
σοὺς ντένισκα κράφ ἃ ὀμάρασι.

Ἄμὰν Μπέγκουτ

Ἄμὰν πρικουκάλε τέγκι πούσκι
Ἄμὰν σὲ οὔντιρίλου ἶ σὶν Μπέγκουτ
Ἄμὰν λέβα στράνα ντένογιου ράμου σίρ-
[τσιπο
Κόγκα βιγηνάλ τοικνάλ ἶ σὶν Μπέγκουτ

Ἄμὰν Ἀντάρου! μὸϊ νιουομάνι
ντέκα κὶ οὐοτάβαμ μόντο πούσκο τσιφλίκι;

2.

Ἄμὰν ντέκα κὶ οὐοτάβαμ μόντο πούσκο
[κουνάκ
σοῦ νιβανάισαι οὔντάι;
Ἄμὰν ντέκα κὶ οὐοτάβαμ μόντα μλάντα
[ζένα;
μόντα νιρόμπνι ντέτσια,
οἰράτσι νὰ πάντου ἰσοφρλένι;

Κυριακούλα

Καλὴ μέρα ἄμαρι ὀμορφη Κυριακούλα (δὶς)
Ἄς σοῦ δώση ὁ Θεὸς καλὸ μπρέ ζένε,
ὦπ! ὦπ!

Γιατὶ εἶσαι τόσο Κυριακούλα ὀρθρινὴ
[(πρωτὴ σηκωμένη),
ὀρθρινὴ Κυριακούλα γιὰ νεράκι;

Μήπως βρύση δὲν ἔχει Κυριακούλα μέσα
[στό χωριό,
μέσα στοὺ χωριό Κυριακούλα, στήν ἄκρη
[τοῦ χωριοῦ.

Ἄμὰν ζωηρέ, ἔχει νεαρέ, πὼς νὰ μὴν ἔχη,
ἀλλὰ οἱ Τούρτσισι τὴν ἀνήσανε (λερώσανε),
μὲ παιδικὸ αἶμα τὴν λερώσανε.

Ἄμὰν Μπέτης

Ἄμὰν ἔσκασαν ψιλὰ ὄπλα (πολεμικά)
Ἄμὰν κινιπήθηκε καὶ ὁ γυιὸς τοῦ Μπέτη
Ἄμὰν στήν ἀριστερὴ πλευρά, στοὺ δεξι
[ὄμο (τὸ βόλι)
Ἄμὰν φώναζε τοίριζε καὶ ὁ γυιὸς ἀπ'
[τὴν καρδιὰ τοῦ Μπέτη
Ἄμὰν Ἀντάρου, δικοὶ μου ἔχθροί,
ποῦ θ' ἀφήσω τὸ δικό μου τὸ ἔρημο
[τσιφλίκι;

Ἄμὰν ποῦ θ' ἀφήσω τὸ δικό μου τὸ ἔ-
[ρημο παλάτι
μὲ τὰ δώδεκα δωμάτια;
Ἄμὰν ποῦ θ' ἀφήσω τὴν δική μου νεαρή
[σύζυγο;
τὰ δικά μου μικροῦτσικα παιδιὰ,
ὀρφανὰ σὶ ὄν δρόμο πεταγμένα;

Μάρκο, Μάρκο

1.

"Αίντε μπρὲ Μάρκο, Μάρκο
Μάρκο καπετάνιοε
νιὲ κι τὲ πύτιμε ἀμπρὲ Μάρκο.

"Αίντε μπρὲ Μάρκο, Μάρκο,
Μάρκο καπετάνιε,
ἐμεῖς θὰ σὲ ρωτήσωμε ἀμπρὲ Μάρκο.

2.

Πράβο νιὰ νι κάζειε
τὸ σιὸ πάλας Μάρκο
νὰ Τούρκοιοι σιουρόβι.

Σωσιὰ (μὲ εἰλικρίνεια) νὰ μᾶς πῆς
σὺ τί γινεῖσαι Μάρκο
σὲ τούρκικα μέρη.

3.

Γιάς σὶ ἄ πάλαμ μπρὲ Τούρκοιοι
μόμα Ἰμινία Τούρκοιοι
μόλιτα πρίβνα σεβνιά.

"Εγὼ γινεῖσαι, μπρὲ Τούρκοιοι,
τὸ κορίτσι Ἰμινία, Τούρκοιοι,
τὴν δική μου πρώτη ἀγάπη.

4.

Νέσιου κι τὸ ρέσιμε Μάρκο
νὲ κι σαναλιούτις ἀίντε μπρὲ Μάρκο
τὸ νιὰ σὰ ποιτούρτσιε.

Κάτι θὰ σοῦ ποῦμε Μάρκο,
δὲν θὰ θυμώσης, ἀίντε μπρὲ Μάρκο,
σὺ νὰ ἐκτουρκοισθῆς.

5.

Νια κι τὸ κλάιμε Μάρκο
νὰι μπάς Τούρκοιοι ἔμε
"Ἡλι Ἀλῆα μπρὲ Μάρκο ἤλι Μεμέτ.

"Εμεῖς θὰ σοῦ βάλωμε Μάρκο
δικό μας τούρκικο ὄνομα
ἢ Ἀλῆ, μπρὲ Μάρκο, ἢ Μεμέτ.

6.

Γιάς κι ἄ κράσταμ μπρὲ Τούρκοιοι
μόμα Ἰμινία
Γιάς κι μοῦ κλάνταμ μπρὲ Τούρκοιοι
νὰι μπάς γκαούρτσιου ἔμε
ἤλι Μαρία γιὰ μπρέ, ἤλι Ἄννα.

"Εγὼ θὰ τὴν βαπτίσω, μπρὲ Τούρκοιοι,
τὸ κορίτσι Ἰμινία
ἐγὼ θὰ τῆς βάλω, μπρὲ Τούρκοιοι,
δικό μας ἑλληνικό ὄνομα
ἢ Μαρία, γιὰ μπρέ, ἢ Ἄννα.

Μπόιου

Μπόιου σὲ πρέβιοε γκόρα
βᾶ μπαλκάνου
ἔ οὐτὰμ σὲ βρέσιε μιλάντιε Καπετάν
—Νὰ πάιουι γιάς σιρέσιαι μιλάντα χου-
[μπαβίτσια
ἔ ὄνα μοι βέλε τίχο μοι γχοβόρε
—Μιλάντιε καπετάν Μάρκο
σιὸ κι τὰ πίταμ γιάς πράβου κι μοι κάζις
σιὸ κι τὰ πίταμ;

Πόλεμος

Πόλεμος ἄρχισε ἐπάνω
σιὰ δασόδη ὄρη
και ἀπ' ἐκεῖ γύρισε νεαρὸς καπετάνιος
—Στὸ δρόμο ἐγὼ ἀντάμωσα νέα ὄμορ-
[φοῖλα
και αὐτὴ μοῦ λέει, λυπημένα μ' ἐρωτάει
—Νεαρὸ καπετάνιε Μάρκο
ὄ,τι θὰ σὲ ρωτήσω ἐγὼ ἀλήθεια θὰ μοῦ
[πῆς,
ὄ,τι θὰ σὲ ρωτήσω;

2.

— Πράβου κι τὸ κάζιαμ μλάντα
χουμπαβίτσα στὸ κι μὲ πύτας
— Τὸ ντάλι σὶ γκουβισιάλ ἔνι πρόσιτι
[βόϊνικ;

νά ἔρι του Στεφάν;

— Κάκ νὲ σὰμ γκουβισιάλ
μλάντα χουμπαβίτσα
μόϊτα ρότα μπέσος
ἶ τὸ προὶ μὲν παινά.

— Τὴν ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ, νέα
ἰμορφούλα, ὅτι θὰ μὲ ρωτήσης.

— Σὺ μὴπως εἶδες ἓνα ἀπλό στρατιώτη

στὸ ὄνομα Στέφανος;

— Πῶς δὲν τὸν εἶδα,
νέα ἰμορφούλα,
στὸ δικό μου τάγμα ἦταν
καὶ ἐκεῖνος κοντά μου ἔπεσε.

3.

— Μλάτε Καπετάν Μάρκο
κάκβου νιά πράβαμ γιάς;
ἶ γιάς κάστε ἰόνταμ
βὰφ νέκουῖ μαναστήρ.

— Νεαρεῖ καπετάνιε Μάρκο,
πῶς νὰ κάμω ἐγώ;
καὶ ἐγὼ θὰ πάω
μέσα σὲ κανένα μοναστήρι.

* Ἄσμα τῆς περιοχῆς Φλωρίνης. Ἀπὸ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα.

Μπάμπο ἰ Ἀγά.

Γραῖα καὶ Ἀγάς.

Ζάτσισο κὲ τὲ πύταμ μπάμπο
πράβο κὲ μοι κάζιτε
νὲ κὲ μὲ ἰζλάζης.

Γιὰ ὅτι σὲ ρωτήσω, γιαιγιά,
ἀλήθεια θὰ μοῦ πῆς,
νὰ μὴ μὲ ἐξαπατήσης.

2.

Πράβο κὲ τὴ κάζα ἄγα
νὲ κὲ τὲ ἰζλάζα.

Τὴν ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ, ἀγᾶ μου,
δὲν θὰ σὲ γελάσω.

3.

Κὴ βοηβόννη μπέα
ονόστη νὰ βετσέρα
ἄλη νιέντο Κόλο μπέσιε
ἄλη νιέντο Κῶτισο.

Ποιοὶ βοεβόδαι ἦσαν (στὸ σπῆτι της)
ἀπόψε εἰς δεῖπνον
μὴπως ὁ γέρο-Νικόλας ἦτο,
μὴπως ὁ γέρο-Κῶτισος; (ἀμφότεροι κομι-
[ταιζήδες])

4.

Νήτου νιέντο Κόλο μπέσιε
νήτου νιέντο Κῶτισο
Τούκου ονόστη μπέα ἄγα
γκρισκιτε ἀντάροι.

Οὔτε ὁ γέρο-Νικόλας ἦτο
οὔτε ὁ γέρο-Κῶτισος,
ἀλλὰ ἀπόψε ἦσαν ἀγᾶ μου
οἱ Ἑλληγες ἀντάριαι.

5.

γκρισκιτε ἀντάροι ἄγα
μάτσισοι ζαιβορνίτσιοι.

Οἱ Ἑλληγες ἀντάριαι, ἀγᾶ μου, οἱ βασαι-
εἰς τὴν φυλακίην. [νισμένοι]

6.

Γλάβαταρ μου μπέσιε ἄγα
Γκέωργκ Βολάνης.

* Ἀρχηγός των ἦτο, ἀγᾶ μου,
ὁ Γιῶργος Βολάνης.

7.

Κνήγα νασιάγια άγα
να Παύλο καπινάτ
Πούσοι νιά μου πούσοι
γκάρσοι μαλινχέροι.

Γράμμα έγραψαν, άγά μου,
στο Παύλο Καπετάνιο (Παύλο Ρακοβίτη),
δπλα να τους στείλη,
έλληρικά μαλινχέρια.

Ο όπλαρχηγός Γεώργιος Βολάνης με 30 άντάρτας κατώρθωσε να δραπετεύσει από τας φυλακάς Μοναστηρίου, όπου έκρατείτο, μέσω ύπονόμων (ώς ο Γιάννης Αγιάννης του Ουγκώ), αφού ή Έλληνική Όργάνωσις έξηγόρασε τους Τούρκους φρουρούς. Οί άνδρες ούτοι άνευ στολής και όπλοι κατέφυγαν εις γειτονικόν χωρίον του Μοναστηρίου, όπου διενυκτέρευσαν, έλουσθησαν, έξωπλίσθησαν και άνήλθον πάλιν εις τά όρη.

Τό άσμα άκριβώς αναφέρεται εις τό ως άνω περιστατικόν, όπου ό έπικεφαλής των τουρκικών περιπόλων έρευνών έπληροφορήθη την οικίαν, εις την όποιαν διενυκτέρευσαν και ήρώτησε παραπειστικώς την γραιάν ποιόι βοεβόδαι έδείπνησαν παρ' αύτη, αναφέρων γνωστά έν τη περιφερεία όνόματα Βουλγάρων κομιτατζήδων.

Η «βάβω», θιγείσα έκ του ύπαινιγμού του άγά, άποκαλύπτει με έπαρσιν την άλήθειαν, ότι έφιλοξένησεν Έλληνας άντάρτας.

Τό γεγονός, ότι φυγάδες και καταζητούμενοι, ό Βολάνης και οί συμπολεμισταί του, έφιλοξενήθησαν επί ήμέρας έν όσφαλεία εις την χωρικήν οικίαν, έτυχον περιποίησων δαφυλών και άποκαλούνται υπό τής «βάβω» «βασανισμένοι τής φυλακής» και ούχι άλλως πως, χαρακτηρίζει τά έλληρικά αισθήματα της.

Άσμα του χοροϋ.

Μακεντόνια

Μακεδονοπούλα

1.

Έντο μάλκο μόνιτσε νάσοκλιε μοι όντισει
Τράμ τράμ τραλαλαλαμ
νάσοκλιε μοι όντισει.

Μιά μικρή κοπέλλα στο σχολειό έπήγαινε
τράμ τράμ...
στο σχολειό έπήγαινε.

2.

Νάσοκλιε μοι όντισει
ού κνήγα πότ μίσκα
τράμ τράμ τραλαλαλαμ
ού γνήγα πότ μίσκα.

Στό σχολειό έπήγαινε
με βιβλίον υπό μάλης
τράμ...
με βιβλίον υπό μάλης.

3.

Σό κνήγα πότ μίσκα
ού ντιβίτ νά πόγιας
τράμ τράμ...
ού ντιβίτ νά πόγιας.

Με βιβλίον υπό μάλης
με κασσετίνα στο ζωνάρι της
τράμ...
με κασσετίνα στο ζωνάρι της.

4.

Σίό κνήγα μου βέλη
ντά σε όλομπόντ

Τό βιβλίον λέγει (γράφει)
να έλευθέρωθώ

τράμ τράμ...
νὰ σὲ ὀλομπόντ.

5.

Ντὰ σὲ ὀλομπόντ
ζέλινα Μακεντόνια
τράμ τράμ...
ζέλινα Μακεντόνια.

6.

Σέτε κραλεβίνη
πράβο μοῦ νιαντόα
τράμ τράμ...
πράβο μοῦ νιαντόα

7.

Πράβο μοῦ νιαντόα
νὰ σὲ ὀλομπόντη
τράμ τράμ...
νὰ σὲ ὀλομπόντη.

8.

Ντὰ σὲ ὀλομπόντη
ζέλινα Μακεντόνια
τράμ τράμ...
ζέλινα Μακεντόνια.

9.

Σάμο Ἀουστρία, πράβο νὲ μοῦ νιάντε
νὰ σὲ ὀλομπόντη ζέλινα Μακεντόνια.

τράμ τράμ ..
νὰ ἐλευθερωθῆ.

Νὰ ἐλευθερωθῆ
ἢ δύστηχη Μακεδονία
τράμ τράμ...
ἢ δύστηχη Μακεδονία.

Ἔοια τὰ βασίλεια (τὰ ἀνακτοβούλια)
δίκαιο τῆς δῶσαν (ἐνέκριναν)
τράμ τράμ...
δίκαιο τῆς δῶσαν.

Δίκαιο τῆς δῶσαν
νὰ ἐλευθερωθῆ
τράμ τράμ...
νὰ ἐλευθερωθῆ.

Νὰ ἐλευθερωθῆ
ἢ δύστηχη Μακεδονία
τράμ τράμ...
ἢ δύστηχη Μακεδονία.

Μόνον ἢ Αὐστρία δίκαιο δὲν τῆς δίνει
[[ἀρνεῖται]
νὰ ἐλευθερωθῆ ἢ δύστηχη Μακεδονία.

Τὸ ἔσμα τοῦτο, ἀδόμενον ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἀναφέρεται εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Αὐстроουγγαρίας τοῦ Μέντερνιχ, ἀρνούμενων τὴν ἀπόδοσιν τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, γνωστοῦ ὄντος ὅτι αὕτη ἔτρεφε ἴδια ὄνειρα διὰ τὸ καθεστὼς τῶν Βαλκανίων, οὕσα ἐνεργῶς παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ διη παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Βουλγαρίας. Πιθανῶς τὸ πτωχὸν ἔσμα νὰ θρηγῆ διὰ τὴν σύλληψιν τοῦ ἐθνομάρτυρος Ῥήγα Φεραίου, πιθανῶς διὰ τὴν φυλάκισιν τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, πιθανῶς διὰ τὴν ἀντίδρασιν τῆς Αὐстроουγγαρίας κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἀσφαλῶς ὁμως ὁ ἐγγῶριος πληθυσμὸς διὰ τοῦ ἀνωτέρω ἔσματος ψέγει τοὺς Αὐστριακοὺς, οἱ ὁποῖοι ὑποστηρίζοντες ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς τὰ βουλγαρικὰ κομιτάτα, ἀντέδρων εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας καὶ τὴν ἔνωσιν αὐτῆς μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Ἡ οὐσία τοῦ ἀνωτέρω ἔσματος εὐρίσκεται εἰς τὸ τελευταῖον δίστιχον. Τὸ παράπονον τοῦ μακεδονικοῦ πληθυσμοῦ δὲν ὀλοκληροῦται βεβαίως, ἀλλὰ τοῦτο ἀσφαλῶς διὰ λόγους ἀσφαλείας προσωπικῆς, καθ' ὃ ἀδόμενον εἰς ἐχθρικὸν περιβάλλον Τούρκων καὶ Βουλγάρων κομιτατζήδων, φίλα φρονούντων πρὸς τοὺς Αὐστριακοὺς.

Ἄντίθετος ἐρμηνεία δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δοθῆ ποτὲ εἰς τὸ ἔσμα, γνωστῆς οὔσης τῆς αὐστριακῆς πολιτικῆς κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΛΛΑΣ